

THIẾT KẾ VÀ SỬ DỤNG PHIẾU HỌC TẬP TRONG DẠY HỌC
CHỦ ĐỀ MỘT SỐ NỀN VĂN MINH TRÊN ĐẤT NƯỚC VIỆT NAM
(TRƯỚC NĂM 1858), SÁCH GIÁO KHOA LỊCH SỬ 10 - BỘ CÁN ĐỀ

Lê Thị Dung
Trường Đại học Tây Bắc

THÔNG TIN BÀI BÁO

Ngày nhận bài: 5/7/2023
Ngày nhận đăng: 15/8/2023

Từ khoá: Phiếu học tập, văn minh
Văn Lang - Âu Lạc, văn minh Đại
Việt.

TÓM TẮT

Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể đã công bố mục tiêu giáo dục học sinh phổ thông để rèn luyện tốt 5 phẩm chất và 10 năng lực. Do đó, chương trình các môn học và sách giáo khoa, phương pháp giảng dạy khi triển khai đều hướng tới mục tiêu này. Phiếu học tập là một trong những phương tiện dạy học hữu ích hỗ trợ cho cả giáo viên và học sinh đạt được mục tiêu đó. Thông qua tìm hiểu các vấn đề lí luận của phiếu học tập, trong bài báo này, chúng tôi tập trung nghiên cứu một số biện pháp thiết kế và sử dụng phiếu học tập trong dạy học chủ đề “Một số nền văn minh trên đất nước Việt Nam (trước năm 1858)”, sách giáo khoa lịch sử lớp 10 - bộ Cánh Diều. Kết quả nghiên cứu cho thấy phiếu học tập giúp giáo viên linh hoạt trong việc thiết kế bài giảng, giúp học sinh chủ động tiếp cận kiến thức, phát triển năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo.

1. Đặt vấn đề

Trong dạy học nói chung và dạy học lịch sử nói riêng, giáo viên không chỉ đơn thuần là người có kiến thức chuyên môn sâu rộng mà còn phải là người có kĩ năng dạy học vững vàng mới có thể truyền đạt kiến thức, giáo dục tư tưởng, phát triển tư duy và thực hành cho học sinh. Để làm được điều đó, người thầy nên có những công cụ hỗ trợ cho học sinh trong quá trình học tập giúp các em phát huy được năng lực sáng tạo của mình. Phiếu học tập là một công cụ giúp giáo viên đạt được mục đích đó.

Sử dụng phiếu học tập trong dạy học có vai trò, ý nghĩa quan trọng. Vì vậy, trong thời gian gần đây, việc thiết kế và sử dụng phiếu học tập đã được giáo viên nói chung và giáo viên dạy lịch sử nói riêng rất chú trọng nhưng kết quả thu được từ việc sử dụng phiếu học tập còn hạn chế, chưa phát huy hết vai trò của phiếu học tập, học sinh đa phần chưa hứng thú với công cụ hỗ trợ này. Một trong những nguyên nhân của vấn đề này là do giáo viên chưa có nhiều kinh nghiệm trong thiết kế và sử dụng phiếu học tập sao cho hiệu quả.

Trong bài viết dưới đây, tác giả tập trung nghiên cứu và tìm hiểu một số biện pháp thiết kế và sử dụng phiếu học tập trong dạy học chủ đề “Một số nền văn minh trên đất nước Việt Nam (trước năm 1858)”, sách giáo khoa lịch sử lớp 10 - bộ Cánh Diều.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Quan niệm về phiếu học tập

Có nhiều quan niệm khác nhau về phiếu học tập. Theo “*Từ điển Tiếng Việt*”, Hoàng Phê định nghĩa: *Phiếu* là tờ giấy rời có cỡ nhất định, ghi chép những nội dung nhất định nhằm để phân loại, sắp xếp theo một hệ thống nào đó, ghi nhận một quyền lợi của người sử dụng [5, tr.7801]. *Học tập* là học và luyện tập để hiểu biết, để có kĩ năng [39, tr.454]. Kết hợp cách giải nghĩa từ phiếu và từ học tập, ta có thể khái quát: Phiếu học tập là những tờ giấy rời in sẵn những nội dung, nhiệm vụ học tập.

Tác giả Đào Thị Hoà định nghĩa khác về phiếu học tập: “*Phiếu học tập là những tờ giấy rời, có in sẵn những thông tin, số liệu, sự kiện cần thiết nhưng không có trong sách giáo khoa để yêu cầu học sinh phân tích, khai thác kiến thức phục vụ cho bài học hoặc có ghi sẵn những nhiệm vụ học tập dưới dạng các vấn đề, các câu hỏi, các bài tập để yêu cầu học sinh giải quyết*” [4].

Từ những quan niệm trên, theo chúng tôi có thể hiểu phiếu học tập là một phương tiện dạy học được giáo viên chuẩn bị sẵn khi soạn bài chuẩn bị cho tiết học. Phiếu học tập được thiết kế trên tờ giấy rời hoặc trên máy vi tính, trên đó ghi các câu hỏi, bài tập, nhiệm vụ học tập... kèm theo các gợi ý, hướng dẫn của giáo

viên, từ đó người học thực hiện, hoặc ghi các thông tin cần thiết để lĩnh hội hoặc củng cố kiến thức.

2.2. Vai trò, ý nghĩa của phiếu học tập

* Vai trò của phiếu học tập

Phiếu học tập có vai trò rất quan trọng trong dạy học nói chung và dạy học lịch sử nói riêng:

Phiếu học tập là phương tiện để khám phá, xây dựng kiến thức lịch sử. Hoạt động chính là phương thức để chiếm lĩnh kiến thức. Phiếu học tập đề ra nhiệm vụ học tập cụ thể buộc học sinh phải thực hiện trong tiến trình bài học, thông qua đó giáo viên và học sinh sẽ cố công cụ để khai thác, khám phá và lĩnh hội kiến thức mới.

Phiếu học tập là phương tiện kích thích tư duy của học sinh. Trong dạy học lịch sử, phiếu học tập đặt ra nhiệm vụ học tập và cụ thể hóa thành các vấn đề, các bài tập, các câu hỏi cùng với sự gợi ý về cách thức thực hiện của giáo viên. Sử dụng phiếu học tập khơi gợi cho các em sự hứng thú, sôi nổi, giúp người học chủ động trong các hoạt động tìm tòi, khám phá tri thức, qua đó rèn luyện và phát triển tư duy sáng tạo cho học sinh.

Phiếu học tập là công cụ để đánh giá kết quả dạy học trong môn Lịch sử. Phiếu học tập là một trong những cơ sở để giáo viên theo dõi và đánh giá kết quả học tập của học sinh. Bởi vì khi hoạt động học tập của học sinh được cá thể hóa thì sự đánh giá khả năng, trình độ của học sinh sẽ chuẩn xác hơn. Qua việc học sinh hoàn thành phiếu học tập, giáo viên nhận ra mức độ tiếp thu kiến thức của học sinh trong giờ học, chỗ nào hiểu đúng vấn đề, chỗ nào các em còn hiểu sai vấn đề, đánh giá mức độ hiểu bài hay lỗ hổng kiến thức. Nhờ đó mà giáo viên có thể đưa ra phương pháp dạy học tích cực.

* Ý nghĩa của phiếu học tập

Phiếu học tập là một trong những phương tiện dạy học hữu ích hỗ trợ cho cả giáo viên và học sinh trong quá trình dạy học. Vì vậy, thiết kế và sử dụng phiếu học tập trong dạy học lịch sử có ý nghĩa trên cả ba phương diện hình thành và phát triển kiến thức, năng lực và phẩm chất của người học.

Về kiến thức: Phiếu học tập chỉ ra các nhiệm vụ cụ thể của từng đơn vị kiến thức mà học sinh phải đạt được. Dựa vào nội dung và nhiệm vụ được nêu ra trong phiếu học tập, học sinh biết mình nên làm gì và làm như thế nào để chiếm lĩnh được kiến thức của bài học.

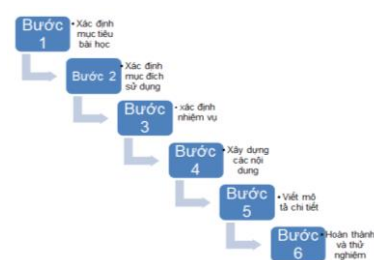
Về năng lực: Việc hoàn thành các phiếu học tập không chỉ giúp học sinh hình thành và phát triển nhóm năng lực chung (tự chủ và tự học, giao tiếp và hợp tác, giải quyết vấn đề và sáng tạo) mà còn góp phần quan trọng trong việc phát triển năng lực bộ môn (tìm hiểu lịch sử, nhận thức lịch sử, vận dụng lịch sử). Những năng lực này được hình thành trong từng loại phiếu phụ thuộc vào mục đích của giáo viên khi thiết kế. Nếu giáo viên muốn hướng đến những kỹ năng như lập bảng thống kê, bảng niên biểu, tạo timeline thì nhiệm vụ của phiếu học tập sẽ tương ứng như vậy; nếu phiếu học tập muốn hướng đến kỹ năng rèn luyện các thao tác tư duy như so sánh, phân tích, đánh giá... thì nhiệm vụ và nội dung cũng tương ứng với mục đích đó.

Về phẩm chất: Thông qua những nhiệm vụ trong phiếu học tập sẽ góp phần rèn luyện cho các em tinh thần lao động cần cù, chăm chỉ, tự chủ và trách nhiệm, đồng thời tạo hứng thú trong quá trình học môn lịch sử. Giờ học lịch sử giờ đây không chỉ đơn điệu với hoạt động thầy đọc - trò chép mà dưới sự hướng dẫn của giáo viên, học sinh có thể tiếp nhận kiến thức theo ý hiểu của mình. Giáo viên khuyến khích học sinh làm những công việc mà mình yêu thích, như thế sẽ tạo cho các em tâm lý thoải mái, hứng thú, giờ học lịch sử sẽ trở nên sinh động và gần gũi hơn.

2.3. Quy trình thiết kế phiếu học tập

Muốn thiết kế một loại phiếu nào đó cũng cần phải bám sát vào mục đích, nội dung và đối tượng của nó. Do vậy, quy trình thiết kế phiếu học tập trong dạy học, phải trải qua những bước sau đây, hình 1.

Trong các bước nêu trên, dựa vào điều tra, khảo sát từ phía giáo viên cho thấy phần lớn các giáo viên gặp nhiều khó khăn trong việc xây dựng các nội dung, viết mô tả chi tiết thiết kế phiếu học tập. Từ thực trạng đó, bài báo đi vào tập trung gợi ý cho giáo viên một số biên pháp thiết kế và sử dụng phiếu học tập trong dạy học chủ đề “*Một số nền văn minh trên đất nước Việt Nam (trước năm 1858)*”, sách giáo khoa lịch sử lớp 10 - bộ Cánh Diều.

Hình 1. Sơ đồ các bước thiết kế phiếu học tập

2.4. Một số biện pháp thiết kế và sử dụng phiếu học tập trong dạy học chủ đề “Một số nền văn minh trên đất nước Việt Nam (trước năm 1858)”

2.4.1. Một số biện pháp thiết kế phiếu học

* Sử dụng tư liệu lịch sử

Một trong những biện pháp để nâng cao hiệu quả dạy học là giáo viên sử dụng tư liệu lịch sử để thiết kế các phiếu học tập.

Tư liệu lịch sử là những dấu tích của con người trong quá khứ, được lưu lại tới ngày nay dưới nhiều dạng thức khác nhau. Xét về hình thức tồn tại, chúng ta có thể phân chia tư liệu lịch sử thành bốn loại: Tư liệu hiện vật, tư liệu chữ viết, tư liệu truyền miệng và tư liệu gốc. Căn cứ vào mục tiêu, nội dung bài học, giáo viên lựa chọn loại tư liệu phù hợp để thiết kế phiếu học tập.

Mục đích của việc sử dụng tư liệu lịch sử để thiết kế phiếu học tập là giúp học sinh có thêm nguồn tài liệu tham khảo để tìm hiểu nội dung kiến thức lịch sử, bên cạnh những kiến thức đã có sẵn trong sách giáo khoa. Từ đó, phát triển năng lực khai thác tư liệu, tự học, tự nghiên cứu.

Chẳng hạn, khi dạy học bài 10: *Văn minh Văn Lang - Âu Lạc*, để tìm hiểu về đời sống vật chất của cư dân Văn Lang - Âu Lạc, có rất nhiều các loại tư liệu lịch sử khác nhau. Có loại tư liệu hiện vật (trống đồng Ngọc Lũ - Hà Nam, thạp đồng Đào Thịnh - Yên Bái...), tư liệu chữ viết (Lĩnh Nam chích quái của Trần Thế Pháp), hay tư liệu truyền miệng (Sự tích Bánh chưng, bánh dày)... Do đó, giáo viên phải lựa chọn loại tư liệu có giá trị nhất, phù hợp nhất và biến các tư liệu đó thành các phiếu học tập. Cụ thể như sau:

Phiếu học tập

ĐỜI SỐNG VẬT CHẤT CỦA CƯ DÂN VĂN LANG, ÂU LẠC

Hãy dựa vào các tư liệu sau để cho biết về cuộc sống của cư dân Văn Lang, Âu Lạc

Tư liệu 1: “Một hôm, Tiết Liêu nằm mộng thấy có vị Thần đến bảo: “<i>Này con, vật trong Trời Đất không có gì quý bằng gạo, vì gạo là thức ăn nuôi sống con người. Con hãy nên lấy gạo nếp làm bánh hình tròn và hình vuông, để tượng hình Trời và Đất. Hãy lấy lá bọc ngoài, đặt nhân trong ruột bánh, để tượng hình cha mẹ sinh thành.</i>” (Trích <i>Chung bình truyện</i>, <i>Lĩnh Nam chích quái</i>)	Từ tư liệu 1, hãy cho biết nguồn thức ăn chính của cư dân Văn Lang, Âu Lạc là gì?
Tư liệu 2: Hoa văn trên trống đồng Đông Sơn 	Tư liệu 3: Mô phỏng nhà sàn, hoa văn trên trống đồng Ngọc Lũ
Dựa vào tư liệu 2 và 3, hãy cho biết, phương tiện đi lại của cư dân Văn Lang, Âu Lạc? 	
Nhà ở của người Việt cổ có hình dạng như thế nào? Lí giải vì sao người Việt cổ có tục ở nhà sàn? 	

Hình 2. Sử dụng tư liệu lịch sử để thiết kế phiếu học tập về đời sống vật chất của cư dân Văn Lang, Âu Lạc

Như vậy, việc sử dụng tư liệu lịch sử để thiết kế phiếu học tập như trên giúp học sinh chủ động lĩnh hội kiến thức mới, có thêm cơ sở để nắm vững bản chất các sự kiện, hình thành khái niệm, hiểu rõ những quy luật, bài học quan trọng của lịch sử, rèn luyện cho học sinh thói

quen nghiên cứu khoa học, phát triển tư duy lịch sử.

* Sử dụng đồ dùng trực quan

Do đặc điểm của việc học tập lịch sử - không trực tiếp quan sát các sự kiện, hiện tượng

lịch sử nên phương pháp trực có ý nghĩa hết sức quan trọng. Có nhiều loại đồ dùng trực quan khác nhau, song về cơ bản các nhà khoa học giáo dục lịch sử đều thống nhất chia đồ dùng trực quan thành ba nhóm lớn: Nhóm đồ dùng trực quan hiện vật (bao gồm di tích lịch sử, di tích cách mạng, di vật khảo cổ và di vật thuộc các thời đại lịch sử); nhóm đồ dùng trực quan tạo hình (bao gồm các loại mô hình, phục chế, sa bàn, tranh ảnh, video lịch sử); nhóm đồ dùng trực quan quy ước (gồm các loại sơ đồ, đồ thị, niên biểu, bản đồ, lược đồ lịch sử...). Trong giới hạn của bài báo, chúng tôi đi sâu tập trung

nghiên cứu việc sử dụng tranh, ảnh, video lịch sử để thiết kế phiếu học tập.

Tranh, ảnh, video là những đồ dùng trực quan thường xuyên được khai thác và sử dụng trong môn lịch sử. Việc sử dụng tranh ảnh, video để thiết kế phiếu học tập sẽ làm tăng sự sinh động, hấp dẫn của phiếu học tập và đồng thời cũng nâng cao hứng thú của học sinh trong quá trình học tập.

Ví dụ, khi dạy học bài 10: *Văn minh Văn Lang - Âu Lạc*, giáo viên sử dụng tranh, ảnh lịch sử để thiết kế phiếu học tập như sau:

Phiếu học tập

THÀNH TỰU HOẠT ĐỘNG KINH TẾ: SẢN XUẤT NÔNG NGHIỆP

<i>Tư liệu 1:</i> Tranh vẽ dựa trên hiện vật của văn hóa Đông Sơn 	1. Quan sát và kể tên các hoạt động kinh tế của cư dân Văn Lang xuất hiện trong bức tranh?
<i>Tư liệu 2:</i> 	<i>Tư liệu 3:</i>
2. So với việc dùng sức người, việc sử dụng lưỡi cày và dùng trâu, bò làm sức kéo có tác dụng như thế nào trong sản xuất? 	

Hình 3. Sử dụng đồ dùng trực quan để thiết kế phiếu học tập về thành tựu hoạt động kinh tế của nền văn minh Văn Lang - Âu Lạc

Việc sử dụng tranh, ảnh, video lịch sử để thiết kế phiếu học tập sẽ góp phần cụ thể hoá nội dung sự kiện, nhân vật lịch sử và giúp học sinh nhận thức được nội dung khái quát lịch sử. Bên cạnh đó, tranh, ảnh, video đem lại cho học sinh những biểu tượng bên ngoài về sự kiện lịch sử, nó còn giúp học sinh có thể hiểu sâu sắc bản chất của sự kiện, là phương tiện rất hiệu quả để hình thành khái niệm, biểu tượng, tạo điều kiện cho học sinh nắm vững quy luật phát triển của xã hội. Đồng thời, việc sử dụng tranh, ảnh, video lịch sử để thiết kế phiếu học tập sẽ giúp học sinh phát triển khả năng quan sát, trí tưởng tượng, tư duy, ngôn ngữ và năng lực thực hành bộ môn lịch sử.

* Tăng cường phiếu học tập thực hành lịch sử

Chương trình giáo dục phổ thông môn Lịch sử (2018) đặc biệt coi trọng nội dung “thực hành lịch sử”, kết nối lịch sử với thực tiễn cuộc sống. Chương trình coi thực hành là một nội dung quan trọng và là công cụ thiết thực, hiệu quả để phát triển năng lực học sinh. Vì vậy, nhất thiết phải rèn luyện cho học sinh các kỹ năng cơ bản, đặc biệt là kỹ năng thực hành, góp phần đào tạo những con người lao động mới vừa nắm vững lý thuyết vừa có khả năng vận dụng linh hoạt những điều đã học vào giải quyết các vấn đề của cuộc sống.

Xuất phát từ đặc trưng bộ môn Lịch sử, trình độ của học sinh và điều kiện dạy học của nhà trường, thực hành lịch sử ở trường phổ thông bao gồm những nội dung như làm các loại đồ dùng trực

quan như vẽ bản đồ, điền các nội dung còn thiếu trên bản đồ câm, lập các bảng thống kê, niên biểu, vẽ sơ đồ, biểu đồ, đồ thị...; hoặc vận dụng những kiến thức đã học vào quá trình hình thành kiến thức mới, vận dụng những điều đã học vào giải quyết những vấn đề nảy sinh trong thực tiễn.

Từ những nội dung phân tích nêu trên, trong dạy học hiện nay nói chung và dạy học môn

Lịch sử nói riêng, việc thiết kế các phiếu học tập để rèn luyện kỹ năng thực hành bộ môn có ý nghĩa quan trọng. Ví dụ, để rèn luyện kỹ năng lập bảng niên biểu, vẽ sơ đồ tổ chức bộ máy nhà nước, khi dạy học bài 13: *Một số thành tựu của văn minh Đại Việt*, để học sinh biết được tổ chức bộ máy nhà nước Đại Việt dưới thời Lê sơ, giáo viên thiết kế phiếu học tập sau:

Phiếu học tập
BỘ MÁY NHÀ NƯỚC THỜI LÊ SƠ

1. Đọc thông tin trong SGK trang 70, em hãy vẽ sơ đồ tổ chức bộ máy nhà nước thời vua Lê Thánh Tông theo gợi ý sau:

Sơ đồ tổ chức bộ máy nhà nước thời vua Lê Thánh Tông

2. Lí giải vì sao nói dưới thời Lê sơ bộ máy nhà nước đạt đến đỉnh cao và hoàn chỉnh?

Hình 4. Phiếu học tập thực hành vẽ sơ đồ tổ chức bộ máy nhà nước thời vua Lê Thánh Tông

Thông qua việc hoàn thiện phiếu học tập nêu trên, học sinh không chỉ được rèn luyện kỹ năng khai thác sách giáo khoa, vẽ sơ đồ tổ chức bộ máy nhà nước, mà các em còn lí giải được thời Lê sơ bộ máy nhà nước quân chủ đạt đến đỉnh cao và hoàn chỉnh.

2.4.2. Một số biện pháp sử dụng phiếu học tập

* Sử dụng phiếu học tập hỗ trợ hoạt động khởi động

Hoạt động khởi động đóng vai trò quan trọng trong giờ học. Nó là hoạt động đầu tiên nên có tác động đến cảm xúc, trí tuệ của học sinh trong toàn tiết học. Do đó, giáo viên phải linh hoạt, sáng tạo, trong việc tổ chức hoạt động khởi động bài học.

Trên thực tế, hình thức tổ chức hoạt động khởi động phổ biến nhất hiện nay là tổ chức dưới dạng trò chơi như: Đuội hình bất chữ, Giải ô chữ, Ngôi sao may mắn, Vòng quay kì diệu..., hay giáo viên sử dụng tranh ảnh, video có liên quan đến bài học để phân khởi động thêm sinh động, hấp dẫn... Ngoài những hình thức khởi động nêu trên, giáo viên có thể đa dạng hóa các hình thức của hoạt động khởi động bằng việc sử dụng các phiếu học tập.

Mục đích của biện pháp này là giúp giáo viên đánh giá được học sinh đã có kiến thức nền tảng gì để lựa chọn nội dung và định hướng cho học sinh mở rộng thêm nội dung bài học. Đồng thời các em cũng có thể tự đánh giá bản thân và học hỏi từ bạn bè. Từ đó phát huy sự tham gia tích cực của học sinh vào quá trình dạy học, kích thích tư duy, sự sáng tạo và sự cộng tác làm việc của học sinh.

Ví dụ, khi dạy học bài 13: *Một số thành tựu của văn minh Đại Việt*, giáo viên phát phiếu học tập KWL, tổ chức cho học sinh tham gia trò chơi “Ai nhanh hơn”, ghi những điều đã biết (K) và muốn biết (W) về văn minh Đại Việt (thời gian tối đa là 3 phút):

Hình 5. Phiếu học tập KWL về nền văn minh Đại Việt

Sau khi học sinh thực hiện nhiệm vụ, giáo viên gọi 3 đến 4 học sinh có tốc độ hoàn thành phiếu học tập nhanh nhất chia sẻ trước lớp về những điều mình đã biết về văn minh Đại Việt, những nội dung em mong muốn được khám phá trong tiết học là gì? Trên cơ sở những chia sẻ của học sinh, giáo viên lựa chọn nội dung và định hướng cho bài học. Đồng thời, đây cũng là một biên pháp để đa dạng hoá hoạt động khởi động trong dạy học.

* Sử dụng phiếu học tập hỗ trợ hoạt động hình thành kiến thức mới

Hình thành kiến thức mới là hoạt động tiếp sau hoạt động khởi động. Hoạt động này nhằm giúp học sinh phân tích, khám phá và rút ra kiến thức mới. Đây là hoạt động quan trọng nhất, trọng tâm nhất, có vai trò và tác dụng làm cơ sở cho các hoạt động luyện tập và vận dụng cũng như toàn bộ quá trình dạy học phát triển năng lực học sinh.

Để hoạt động hình thành kiến thức mới đạt hiệu quả, trong quá trình dạy học, giáo viên sử dụng kết hợp đa dạng, nhuần nhuyễn các phương pháp và kỹ thuật dạy học tích cực. Phiếu học tập cũng là một trong những công cụ góp phần nâng cao hiệu quả dạy học. Ví dụ, khi tìm hiểu về cơ sở hình thành của nền văn minh Chăm-pa (bài 11: *Văn minh Chăm-pa, văn minh Phù Nam*), giáo viên yêu cầu học sinh đọc sách giáo khoa, thảo luận theo cặp đôi, hoàn thành phiếu học tập sau (3p):

Hình 6. Phiếu học tập về cơ sở hình thành nền văn minh Chăm-pa

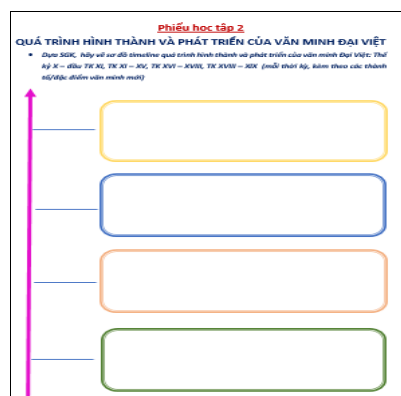
Thông qua hoạt động hoàn thành phiếu học tập, học sinh được rèn luyện cách thức khai thác sách giáo khoa, khả năng quan sát, phát triển tư duy logic... Từ đó, các em sẽ hiểu được các yếu tố của điều kiện tự nhiên tác động như thế nào đến sự hình thành của nền văn minh Chăm-pa. Bên cạnh đó, phiếu học tập được thiết kế theo cách này ngoài việc trang bị các tri thức cho học sinh, đáp ứng mục tiêu bài dạy, còn tạo ra ở học sinh một phong cách làm việc khoa học.

* Sử dụng phiếu học tập hỗ trợ hoạt động tự kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của học sinh

Trong quá trình dạy học, việc kiểm tra, đánh giá kết quả học tập là một phần rất quan trọng. Có nhiều hình thức để tiến hành kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của học sinh. Phiếu học tập không chỉ là công cụ tổ chức hoạt động học tập nhằm hướng dẫn học sinh khai thác kiến thức mà nó còn là công cụ hỗ trợ tối ưu trong quá trình tự kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của học sinh.

Để đạt được hiệu quả, phiếu học tập cần được thiết kế đúng mục đích sử dụng và hướng đến mục tiêu bài học. Giáo viên cung cấp các tiêu chí đánh giá và học sinh có thể tự chấm điểm cho các phiếu học tập của ban học hay của chính mình. Ghi chép của học sinh trong phiếu học tập là cơ sở để giáo viên đánh giá được việc học tập của học sinh.

Về cách thức sử dụng, giáo viên có thể dùng phiếu học tập dạng này để đánh giá kết quả cuối bài, cuối chương hay cuối kì. Ví dụ, sau khi học xong bài 12: *Cơ sở hình thành và quá trình phát triển của văn minh Đại Việt*, để kiểm tra trình độ nhận thức của học sinh, giáo viên phát phiếu học tập sau và yêu cầu học sinh hoạt động cá nhân hoàn thành trong thời gian 5 phút:

Hình 7. Phiếu học tập về quá trình hình thành và phát triển của văn minh Đại Việt

Hay khi học xong bài 13: *Một số thành tựu của văn minh Đại Việt*, giáo viên giao cho học

sinh về nhà hoàn thành nhiệm vụ vẽ sơ đồ tư duy khái quát những thành tựu tiêu biểu của nền văn minh Đại Việt trên các lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hoá.

Sau khi học sinh đã hoàn thành nhiệm vụ, giáo viên có thể hướng dẫn học sinh trao đổi phiếu học tập cho nhau và tự chấm điểm cho nhau. Học sinh chấm điểm bài của bạn sẽ ghi lại những ý kiến đánh giá, nhận xét của mình về bài của bạn và đi đến kết luận chung đó là điểm số trong bài. Sau khi học sinh đã tự đánh giá kết quả lẫn nhau, giáo viên sẽ lấy một vài bài bất kỳ ra chấm chung tại lớp, cùng học sinh thảo luận và đi đến kết luận chung của vấn đề.

Kết luận

Tài liệu tham khảo

1. Lê Thị An (2012), *Thiết kế và sử dụng phiếu học tập trong dạy học lịch sử lớp 10 ở trung tâm giáo dục thường xuyên Đình Xuyên, Gia Lâm, Hà Nội (vận dụng qua phần lịch sử thế giới cổ đại và trung đại – chương trình chuẩn)*, Luận văn thạc khoa học giáo dục, trường Đại học Giáo dục - Đại học Quốc gia Hà Nội.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể*.
3. Nguyễn Văn Thái Bình (2010), “*Thiết kế phiếu học tập trong dạy học hợp tác bài giảng phương trình bậc 2 - đại số lớp 10*”, Tạp chí Giáo dục (số 232), tr. 38 - 40.
4. Đậu Thị Hòa (2008), “*Phương pháp sử dụng phiếu học tập trong dạy học Địa lí 10 nhằm phát huy tính tích cực và độc lập của học sinh*”, Tạp chí Giáo dục (số 195), tr. 35 - 37.
5. Hoàng Phê (1992), *Từ điển tiếng Việt*, Viện Khoa học Xã hội Việt Nam, Trung tâm từ điển ngôn ngữ Hà Nội.

DESIGNING AND USING HANDOUTS IN TEACHING THE THEME “SOME CIVILIZATIONS IN VIETNAM (BEFORE 1858)”, IN GRADE 10 HISTORY BY THE CANH DIEU TEXTBOOK

Le Thi Dung
Tay Bac University

Abstract: Study cards are one of the useful teaching aids to support both teachers and students in the teaching process. Study cards not only help teachers convey knowledge content in the form of learning tasks, but also stimulate students to effectively prepare lessons, promote active, proactive, creative, and practice roles. self-study and self-study ability for students. During the teaching process, teachers can use worksheets assigned to each individual or group of students, asking students to take the initiative to complete the assigned learning task. In this article, we focus on researching some measures to design and use study cards in teaching the topic “Some civilizations in Vietnam (before 1858)”, in grade 10 history by the Canh Dieu textbook.

Keywords: Study cards, Van Lang - Au Lac civilization, Dai Viet civilization.